Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2024/1570

5.3.2024

# Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vloga mladih pri razvoju podeželja

## (mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/1570)

Poročevalka: **Nicoletta MERLO**

| | |
|---|---|
| Sklep plenarne skupščine | 25. 1. 2023 |
| Pravna podlaga | člen 52(2) Poslovnika |
| | mnenje na lastno pobudo |
| Pristojnost | strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje |
| Datum sprejetja na seji strokovne skupine | 22. 11. 2023 |
| Datum sprejetja na plenarnem zasedanju | 14. 12. 2023 |
| Plenarno zasedanje št. | 583 |
| Rezultat glasovanja | |
| (za/proti/vzdržani) | 193/0/1 |

## 1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropa potrebuje vizijo, angažiranost in sodelovanje mladih, da bi zgradila boljšo prihodnost za vse. Podeželska območja so ključnega pomena za gospodarsko in socialno kohezijo. Bistveno je zagotoviti enako obravnavo in polno udeležbo mladih tako v podeželskem kot tudi mestnem okolju.

1.2 Oblikovati je treba celovita orodja za zbiranje podrobnih podatkov o prebivalstvu, vključevanju v skupnosti in potrebah mladih na podeželju. Naložbe v raziskave in analizo razčlenjenih podatkov so bistvene za izvajanje ciljno usmerjenih naložb, politik in storitev. V zvezi s tem Evropski ekonomsko-spcoalni odbor (EESO) pozdravlja ustanovitev opazovalne skupine za podeželje in spodbuja osredotočenost na zbiranje podatkov o mladih ter izmenjavo primerov dobre prakse.

1.3 EESO poudarja pomen celostnih in medsektorskih pristopov, ki vključujejo preverjanje učinkov ukrepov na podeželje in oceno učinka EU z vidika mladih, za učinkovito dolgoročno izvajanje politik EU.

1.4 Da bi podeželska območja postala privlačnejša za mlade, morajo biti na voljo in lahko dostopne javne in komercialne storitve ter storitve za mlade, kakovostna delovna mesta in izobraževanje, digitalna in fizična infrastruktura, javni prevoz, prostočasne dejavnosti in mladinski klubi.

1.5 Pobude, kot so pakt za podeželje ([1]), in ukrepi, osredotočeni na mlade (vključno z izobraževanjem, usposabljanjem, športnimi in prostovoljskimi dejavnostmi), ter programi EU, kot so Erasmus+, Evropska solidarnostna enota ([2]), LEADER/lokalni razvoj ([3]), ki ga vodi skupnost, ter pobude in projekti, ki jih vodijo mladi, imajo ključno vlogo pri opolnomočenju mladih in krepitvi njihovega sodelovanja pri razvoju podeželja.

1.6 EESO meni, da je treba nujno spodbujati možnosti udeležbe za generacijsko pomladitev in bolj vključujoč model upravljanja z več deležniki, ki bo vključeval mladinske organizacije, organizirano civilno družbo in oblikovalce politik, pri čemer je treba upoštevati nove načine vključevanja mladih prek tehnologije in družbenih medijev.

([1]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en
([2]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_5402
([3]) https://ec.europa.eu/enrd/leader-clld_en.html

1.7 EESO meni, da so za spodbujanje trajnostnega gospodarstva na podeželju bistvene kakovostne zaposlitvene možnosti s stabilnimi in konkurenčnimi pogodbami, ustrezno socialno zaščito in podporo podjetništvu. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo, ženskam, invalidom, ranljivim posameznikom in marginaliziranim skupnostim. EESO meni, da je za spodbujanje poštene konkurence, spoštovanje pravic delavcev in vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev treba izboljšati in okrepiti kolektivna pogajanja, utrditi socialni dialog in uporabljati mehanizem socialne pogojenosti.

1.8 Mladim podjetnikom na podeželju je treba nujno olajšati dostop do zemljišč in kreditov ter podpirati kratke dobavne verige, da se spodbudita trajnostno gospodarstvo in trajnostni razvoj v podeželskih skupnostih. Menimo, da je pomembno, da se mladim ponudijo kmetijska zemljišča, ki se trenutno ne obdelujejo, in da se ustvari banka zemljišč za mlade kmete, ki jih želijo obdelovati. Mladi bi z zakupom lahko učinkovito proizvajali na zemljiščih, ki so trenutno opuščena.

1.9 Pri spodbujanju razvoja podeželja imata ključno vlogo usposabljanje in izobraževanje na vseh ravneh. Pri tem bi bilo treba uporabljati preobrazbeni pristop ter upoštevati lokalne razmere in potrebe skupnosti. Organizirana civilna družba lahko ima ključno vlogo in bi morala biti vključena v načrtovanje in izvajanje te usmeritve. Poleg tega menimo, da je izobraževanje mladih o agroživilskem sektorju pomembno, zato da bi jim približali podeželje, pojasnili osnovne prehranske koncepte in poudarili pomembno vlogo proizvajalcev v agroživilski verigi. Zato je ključno, da se v šolske učne načrte uvede predmet o kmetijstvu in prehrani.

1.10 EESO poudarja, da bi se bilo treba v okviru evropskega leta spretnosti in tudi po njem osredotočiti na obravnavanje spretnosti za upravljanje zelenega prehoda in izvajanje ukrepov za trajnostni razvoj.

1.11 EESO poudarja pomen evropskih podeželskih univerz in decentraliziranih javnih storitev za izobraževanje, usposabljanje, usmerjanje in svetovanje, prilagojenih posebnim potrebam podeželskih skupnosti. Pri tem bi bili koristni tudi vključevanje organizacij civilne družbe ter krepitev in razvoj neformalnega izobraževanja.

## 2. **Mladi kot ključna prednost podeželskih območij**

2.1 Evropa potrebuje vizijo, angažiranost in sodelovanje vseh mladih, da bi zgradila boljšo, trajnostno, vključujočo in digitalno prihodnost, ne glede na to, ali mladi živijo na podeželskih ali mestnih območjih ([4]). Sedanje krize, kot so kriza zaradi podnebnih sprememb, izgube biotske raznovrstnosti, nedavna pandemija in vojna v Ukrajini, so razkrile krhkost našega sedanjega sistema in nujno potrebo po spremembi paradigme v smeri trajnostnega gospodarstva ([5]). Tu je treba končno uresničiti načelo, da ne bo zapostavljeno nobeno območje in noben posameznik.

2.2 Dolgoročna vizija EU za podeželska območja ([6]) je ustvariti močnejša, povezana, odporna in uspešna podeželska območja do leta 2040. Čeprav je leta 2021 na podeželskih območjih živela skoraj tretjina prebivalstva EU (137 milijonov ljudi) ([7]), so med podeželskimi in mestnimi območji še vedno velike razlike. Zato je bistveno zagotoviti enako obravnavo in polno udeležbo mladih tako v podeželskem kot tudi mestnem okolju ter v vseh državah članicah okrepiti povezave med mesti in podeželjem ([8]). Podeželska območja so odločilnega pomena za gospodarsko in socialno kohezijo, pa tudi trajnostno proizvodnjo hrane, vendar se soočajo z odseljevanjem prebivalcev, zlasti mladih ([9]).

2.3 Strategija EU za mlade 2019–2027 ([10]) je okvir za evropsko sodelovanje na področju mladinske politike. Njen cilj je spodbujati udeležbo mladih v demokratičnem življenju in njihovo dejavno udejstvovanje v družbi. Strategija se osredotoča na tri glavna področja (angažiranje, povezovanje in opolnomočenje mladih) in zajema 11 posebnih evropskih ciljev mladih.

2.4 S šestim ciljem mladih *Korak naprej za podeželsko mladino* naj bi dosegli naslednje:

([4]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Za celostno strategijo za trajnostni razvoj podeželja in mest (UL C 105, 4.3.2022, str. 49).
([5]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Trajnostno gospodarstvo, kakršno potrebujemo (UL C 106, 31.3.2020, str. 1).
([6]) COM(2021) 345 final.
([7]) Urban-rural Europe – introduction (Urbana in podeželska Evropa – uvod), Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_introduction#Area_and_population).
([8]) https://www.iied.org/rural-urban-linkages
([9]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Dolgoročna vizija za podeželska območja EU (UL C 290, 29.7.2022, str. 137).
([10]) https://youth.europa.eu/strategy_sl

— razpoložljivost ustrezne infrastrukture, vključno z javnimi storitvami, podatkovno povezljivostjo in stanovanjskimi možnostmi za mlade na podeželju,

— ustvarjanje trajnostnih in visokokakovostnih delovnih mest, ki so dostopna mladim na podeželju,

— spodbujanje decentralizacije dejavnosti, v katerih sodelujejo mladi, in mladim omogočiti, da prispevajo k lokalnim skupnostim,

— dejavno vključevanje mladih s podeželja v procese odločanja,

— enak dostop do visokokakovostnega izobraževanja, mentorstva in usposabljanja za mlade na podeželju in

— oblikovanje pozitivne podobe podeželskih območij ter ohranjanje in razširjanje podeželskih tradicij.

2.5 Mladi na podeželju z zamislimi, navdihom in energijo veliko prispevajo k močnejšim, bolj povezanim, odpornejšim in uspešnejšim podeželskim območjem. Z ustvarjalnostjo in zavzetostjo aktivno sodelujejo v podeželskih skupnostih in so gonilo novih gospodarskih dejavnosti, ki vodijo k ustvarjanju delovnih mest na lokalni ravni.

2.6 Glede na ključno vlogo mladih pri razvoju podeželja so bistvena celovita orodja za zbiranje podrobnih podatkov o prebivalstvu, vključevanju v skupnosti in potrebah mladih na podeželju. Naložbe v raziskave in analize razčlenjenih podatkov (ob upoštevanju dejavnikov, kot so spol, izobrazba, državljanstvo, morebitne ranljivosti itd.) so bistvene za izvajanje ciljno usmerjenih naložb, politik in storitev, ki izpolnjujejo posebne potrebe preučevanih področij. V zvezi s tem EESO pozdravlja, da je Evropska komisija ustanovila opazovalno skupino za podeželje ([11]), in spodbuja osredotočenost na zbiranje podatkov o mladih.

2.7 Za razvoj učinkovitih politik, ki povečujejo potencial podeželskih območij in njihovo privlačnost za mlade, je ključnega pomena spodbujanje izmenjave primerov dobre prakse. Izmenjava izkušenj in uporaba evropskih virov lahko prispevata k doseganju teh ciljev, s čimer se zagotovi, da podeželska območja postanejo uspešno okolje za mlade. Bistveno je, da se prepoznajo in promovirajo privlačne priložnosti agroživilskega sektorja za mlade na podeželju.

2.8 Nujno je, da vse službe Evropske komisije uporabljajo celostne pristope, ki vključujejo preverjanje učinkov ukrepov na podeželje ([12]) in oceno učinka EU z vidika mladih ([13]). Ti pristopi bodo zagotovili dolgotrajno in učinkovito izvajanje politik EU, zmanjšali neenakosti ter upoštevali potrebe sedanjih in prihodnjih generacij na podeželskih in mestnih območjih. Pri tem je treba poskrbeti za močno povezavo med podeželjem in mesti.

## 3. **Kako narediti podeželska območja privlačna za mlade**

3.1 Svet v sklepih o *več priložnostih za mlade na podeželskih in oddaljenih območjih* ([14]) z dne 26. maja 2020 priznava, da se prebivalstvo EU stara, zlasti na podeželskih in oddaljenih območjih ter otokih, ter da je treba izboljšati razpoložljivost in dostopnost javnih in komercialnih storitev, kakovostnih delovnih mest in izobraževanja, digitalne in fizične infrastrukture, javnega prevoza in prostočasnih dejavnosti.

3.2 V teh sklepih so države članice pozvane, naj spodbujajo pristope za zmanjšanje neenakosti med podeželskimi oziroma odročnimi in mestnimi območji ter razvijejo medsektorske ukrepe, ki bodo upoštevali stališča in poglede mladih na teh območjih. To vključuje spodbujanje podjetništva in različnih zaposlitvenih možnosti v kmetijstvu ter drugih gospodarskih dejavnostih, pa tudi v socialnem gospodarstvu in zadrugah. Države članice so tudi pozvane, naj mlade vključijo v življenje lokalnih skupnosti s pomočjo različnih orodij aktivnega državljanstva ter storitvami, ki so namenjene mladim, spodbujajo sinergije med programi in pobudami EU, kot so LEADER/lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, Erasmus+, Evropska solidarnostna enota, Evropski socialni sklad in jamstvo za mlade.

3.3 Kljub napredku v nekaterih državah članicah imajo podeželska območja še vedno težave pri privabljanju mladih, predvsem zaradi pomanjkanja ustreznih storitev, cenovno dostopnih stanovanj in kakovostnih zaposlitvenih možnosti ter zaradi ovir za osebni in poklicni razvoj. Mestna in primestna območja so pogosto bolj priljubljena kot podeželska.

([11]) https://observatory.rural-vision.europa.eu/
([12]) https://rural-vision.europa.eu/action-plan/cross-cutting/rural-proofing_sl
([13]) https://www.youthforum.org/topics/eu-youth-test
([14]) UL C 193, 9.6.2020, str. 3.

3.4 Z učinkovitim izvajanjem predlogov iz teh sklepov bi se okrepila privlačnost podeželskih in oddaljenih območij med mladimi, saj bi se zagotovo povečale priložnosti za mlade na podeželju.

3.5 Zlasti je treba:

— pri razvoju mladinskih politik in strategij spodbujati medsektorske pristope za zmanjšanje neenakosti med podeželskimi/odročnimi in mestnimi območji,

— opolnomočiti mlade v podeželskih skupnostih s participativnimi modeli, vključevanjem mladinskih organizacij in organizirane civilne družbe ter izvajanjem ocene učinka EU z vidika mladih,

— zagotoviti, da države članice in programi EU podpirajo, financirajo in prednostno obravnavajo storitve za mlade in mladinske klube, zlasti kadar jih organizirajo prostovoljske organizacije na oddaljenih območjih,

— zagotoviti ustrezne prostore za zbiranje (vključno z objekti za šport in rekreacijo) za mlade in mladinske organizacije, s posebnim poudarkom na ranljivih osebah in invalidih,

— izboljšati možnosti potovanja med podeželskimi in mestnimi območji z naložbami v infrastrukturo in trajnostno mobilnost, vključno s storitvami lokalnega javnega prevoza, ki bi jih bilo treba promovirati in spodbujati,

— vlagati v infrastrukturo IT in širokopasovne povezave z visoko hitrostjo, da se zagotovita povezljivost in dostop do digitalnih virov,

— s ciljnimi ukrepi za najem ali nakup hiše podpirati mlade, ki se nameravajo vrniti na podeželska območja, ter z davčnimi olajšavami spodbujati prenovo zapuščenih hiš in zemljišč,

— finančno podpirati dostop mladih do zemljišč,

— vzpostaviti ustrezne strukture socialnega dialoga, da se okrepijo odnosi med delodajalci in delojemalci ter vsem zagotovijo dostojni delovni pogoji.

3.6 Eden od ključnih izzivov v kmetijskem sektorju je starostna struktura kmetov. Skrb vzbujajoče je, da je le vsak deseti kmet mlajši od 40 let. Položaj je še bolj zaskrbljujoč pri ženskah, saj le vsaka 20. kmetica spada v to starostno obdobje. Leta 2020 je bilo približno 6,5 % upraviteljev kmetij v EU mlajših od 35 let. Številni mladi, ki razmišljajo o delu v kmetijstvu, se še posebej soočajo s težavami pri dostopu do financiranja, zemljišč, kapitala in znanja ([15]). Ta kritična vprašanja ter generacijsko vrzel in razlike med spoloma je treba nujno obravnavati, da bo kmetijstvo v prihodnje trajnostno in vključujoče.

3.7 Nova skupna kmetijska politika državam članicam ponuja rešitve za podporo generacijske pomladitve in enakosti spolov ter za večjo podporo mladim kmetom. Države članice morajo vsaj 3 % neposrednih plačil porabiti za podporo mladim kmetom. 8,5 milijarde EUR javnih izdatkov je namenjenih pomoči mladim kmetom pri ustanavljanju podjetja ali dejavnosti, naložbah vanje in njihovem ohranjanju v prvih letih. Namen teh strategij je pomagati približno 380 000 novim mladim kmetom pri zagonu dejavnosti v obdobju 2023–2027 ([16]). Te ukrepe je treba podrobno spremljati. Poleg tega je treba zagotoviti poštene cene proizvodnje in gospodarsko vzdržnost, da bi bili novi projekti izvedljivi. Neobetavno in nerodovitno podeželje ne bo pritegnilo mladih.

3.8 Mreža SKP in opazovalna skupina za podeželje bi morali spremljati ne le uresničevanje cilja 380 000 novih kmetov, temveč tudi ustvarjanje drugih zaposlitvenih možnosti, pri tem pa razkriti ovire, spodbujati rešitve za medgeneracijske prehode ter razširjati kmetijske in druge poslovne modele, tudi s področja socialnega gospodarstva in zadrug.

([15]) Eurostatova publikacija *Regional Yearbook 2023*.
([16]) SKP za obdobje 2023–2027: Mladi kmetje, Evropska komisija.

3.9 Poleg kmetijskih politik in skladov je nujen trden pristop medsektorske politike, ki bo upošteval generacijsko pomladitev. Ta pristop bo pomagal odpraviti vrzeli med podeželskimi območji in mesti. Da bi podeželska območja postala tako privlačna kot mestna območja z vidika priložnosti in kakovosti življenja, je treba na primer vlagati v stanovanja in objekte, kjer se ljudje srečujejo. Zaradi pandemije COVID-19 in posledičnega povečanja dela na daljavo se je veliko ljudi odločilo za selitev na podeželje. Žal so digitalne vrzeli in nezadostna infrastruktura v teh regijah še vedno veliki izzivi, ki vplivajo na telekomunikacijska omrežja in ovirajo dostop do storitev.

3.10 Pobude, ki spodbujajo sodelovanje skupnosti, ohranjanje kulture in medgeneracijski dialog, lahko prispevajo k splošni blaginji in identiteti mladih na podeželju. Na območjih, kjer so prisotne verske skupnosti – s cerkvami, ki služijo kot skupnostni prostori – in civilnodružbene organizacije, imajo te pobude osrednjo vlogo pri oblikovanju kulturnega tkiva.

3.11 Veliko grožnjo evropskim državam predstavljajo tudi dezertifikacija, suše in poplave ([17]). Podnebne spremembe, erozija tal, netrajnostno gospodarjenje z vodo in netrajnostna raba zemljišč še dodatno poslabšujejo razmere. Študije poudarjajo, da so obsežni deli Španije, južne Italije, jugovzhodne Evrope in delte Donave še posebej izpostavljeni dezertifikaciji. Brez ukrepanja bi lahko bilo do konca stoletja ogroženo približno 11 % evropskega ozemlja. Ta skrb vzbujajoči trend bi lahko ogrozil poljedelstvo in živinorejo, kar bi privedlo do opuščanja kmetijstva in večje ranljivosti. Za zaščito evropskega kmetijstva so nujni ukrepi za ublažitev učinkov podnebnih sprememb in trajnostno gospodarjenje z zemljišči ([18]). Povezovanje teh prizadevanj z medgeneracijsko prenovo bo omogočilo dejavno vključevanje mladih v trajnostne kmetijske prakse in spodbudilo občutek podnebne pravičnosti, s čimer bo poskrbljeno za uravnoteženo in trajnostno prihodnost podeželskih območij.

3.12 Dolgoročna odpornost podeželja zahteva medgeneracijsko sodelovanje na podlagi medsebojnega spoštovanja in podpore. Poleg podeželskega programa Erasmus+ in drugih pobud za opolnomočenje so potrebne tudi posebne politike mentorstva. Več je tudi treba vlagati v vajeništva, ne le v kmetijstvu in gozdarstvu, temveč tudi v usposabljanje v podeželskih obrteh, kulturi in gospodarjenju, da se zagotovi kakovosten prenos spretnosti in znanja. Da bi mlade, ki živijo na mestnih območjih, seznanili s podeželskimi območji in kmetijskimi dejavnostmi, bi bilo treba v šole in druge okvire izobraževanja vključiti posebne programe mentorstva.

3.13 Duševno zdravje kmetov in pomanjkanje prostega časa sta dodatna izziva za socialno in gospodarsko vzdržnost podeželskih območij. Treba ju je ustrezno obravnavati. Spodbujati, podpirati in razširjati je treba projekte, kot je FARMWELL ([19]).

3.14 Potrebna je celovita komunikacijska strategija za mlade, ki jo morajo pripraviti javne ustanove na vseh ravneh in organizacije, ki delajo z mladimi, da bi se učinkovito spodbujale pobude ter povečali potencial in priložnosti na podeželskih območjih.

## 4. **Upravljanje**

4.1 Udeležba mladih je odločilna za razvoj podeželja, saj se mladi zavzemajo za trajnostnost in varstvo okolja. Mladi bi morali biti v središču bolj vključujočega modela upravljanja z več deležniki ter na vseh stopnjah sodelovati pri sprejemanju odločitev, od priprave predlogov do njihovega izvajanja, spremljanja in nadaljnjih ukrepov ([20]), tudi z vzpostavitvijo večsektorskih platform. Ti participativni načini za generacijsko pomladitev bi morali vključevati tudi nove načine sodelovanja mladih prek tehnologije in družbenih medijev.

4.2 O viziji, ambicijah in zahtevah mladih je treba dosledno razpravljati in jih upoštevati, da se učinkovito vključijo v odobrene in izvedene ukrepe, načrte in programe.

4.3 Pakt za podeželje, podeželski parlamenti ([21]) in lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (LEADER), so ključni okviri, ki mladim omogočajo sodelovanje in jim dajejo pomembno vlogo. Krepitev teh programov in pobud omogoča skupnostim, da se učinkovito spopadajo s podeželskimi izzivi in spodbujajo trajnostni napredek.

---

([17]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Trajnostno gospodarjenje z vodo in podnebna kriza: krožne in druge rešitve za agroživilski sistem EU v prihodnjem „modrem dogovoru“ (UL C 349, 29.9.2023, str. 80).

([18]) Desertification and agriculture (Dezertifikacija in kmetijstvo), EPRS.

([19]) https://farmwell-h2020.eu/

([20]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Dolgoročna vizija za podeželska območja EU (UL C 290, 29.7.2022, str. 137) in Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Strukturirano sodelovanje mladih na področju podnebja in trajnosti v postopku odločanja EU (UL C 429, 11.12.2020, str. 44).

([21]) https://europeanruralparliament.com/index.php/home/about-us

4.4 Sodelovanje mladinskih svetov in mladinskih organizacij v skupnosti pakta za podeželje na nacionalni ravni krepi glas podeželskih območij, spodbuja sodelovanje in vodi v konkretne zaveze, ki jih je treba okrepiti s celostnimi in teritorialnimi pristopi. Spodbujati bi bilo treba izmenjavo znanja, orodij in primerov najboljše prakse med državami EU in tretjimi državami.

4.5 Izboljšati je treba zastopanost mladih s podeželja v politiki, da se bo slišal njihov glas in bodo njihovi interesi ustrezno upoštevani.

5. **Trajnostna delovna mesta**

5.1 Kmetijstvo in prehrambena industrija zaposlujeta več kot 44 milijonov ljudi v EU (20 milijonov je redno zaposlenih samo v kmetijskem sektorju) ([22]). Vendar pa imata zaradi omejenega števila privlačnih delovnih mest in sezonske narave številnih zaposlitev težave pri privabljanju mlajših generacij.

5.2 To pomanjkanje privlačnosti za mlade vzbuja pomisleke glede sposobnosti sektorjev, da se prilagodita kompleksnim agendam, osredotočenim na trajnostnost, konkurenčnost ter socialna in okoljska pričakovanja.

5.3 Za reševanje teh izzivov je bistveno zagotoviti kakovostne zaposlitvene možnosti s stabilnimi in konkurenčnimi pogodbami, ustrezno socialno zaščito in podporo podjetništvu. Trajnostno gospodarstvo na podeželju lahko zlasti med mladimi spodbudijo tudi digitalizacija in pravila poštene konkurence za MSP.

5.4 Za spodbujanje poštene konkurence, spoštovanje pravic delavcev in vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev so potrebni močna kolektivna pogajanja, okrepljen strukturiran socialni dialog in uporaba mehanizma socialne pogojenosti na podeželju in na podnacionalni ravni.

5.5 Drug pomemben vidik je povezan z zaposlovanjem žensk in zahteva politike za celovito vključevanje žensk na trg dela v kmetijskem in živilskem sektorju, da bi obravnavali s tem povezane izzive. Osnovna infrastruktura za varstvo in oskrbo je ključna za povečevanje privlačnosti podeželskih območij za ženske in omogoča njihov vstop na trg dela.

5.6 Okrepiti bi bilo treba prizadevanja za spodbujanje in podporo mladim, ki se ukvarjajo z najrazličnejšimi gospodarskimi dejavnostmi na podeželskih in odročnih območjih, tudi z izobraževanjem in ekonomsko podporo. Pri tem so lahko koristni programi medgeneracijskega mentorstva in vajeništva ter povezave s priložnostmi za učenje, kot je Erasmus+.

5.7 Kratke dobavne verige prispevajo k bolj trajnostnim, odpornim in raznolikim kmetijskim in prehrambenim dejavnostim, ustvarjajo delovna mesta in ohranjajo poseljenost podeželja. Mladi kmetje in podeželski podjetniki poleg tega pogosto prevzamejo pobude za obnovo tradicionalnih dejavnosti, povezanih z zemljo. Za promocijo in krepitev lokalnih izdelkov so potrebne javne naložbe in podpora. Mlade, ki so dejavni na tem področju, bi bilo treba podpirati in ohranjati.

5.8 Omejen dostop do zemljišč in težave pri dostopu do posojil, zlasti za mlade, predstavljajo izziv za kmetijske in nekmetijske obrate. Med kmetijskimi proizvajalci imajo male kmetije, mladi kmetje, novi udeleženci in inovativne naložbe največ težav pri dostopu do financiranja ([23]). Lajšanje dostopa do zemljišč in kreditov podeželskim podjetnikom, zlasti mladim lastnikom, lahko spodbudi trajnostno gospodarstvo in trajnostni razvoj podeželskih skupnosti.

5.9 Šest- do osemmesečne zamude pri plačilih SKP ogrožajo finančno stabilnost in načrtovanje v kmetijskem sektorju, zlasti mladih, zato jih je treba odpraviti. Racionalizacija in poenostavitev upravnih postopkov na vseh ravneh, od evropske do regionalne in nacionalne ravni, sta lahko v pomoč in dejansko postaneta spodbuda, zlasti za mlade, poleg tega pa lahko izboljšata učinkovitost in uspešnost upravljanja.

5.10 Zaposlovanje na podeželskih območjih zunaj kmetijskega sektorja, kot so turizem, kultura in šport, prispeva k trajnostnemu razvoju in vitalnosti teh območij ter lahko pritegne mlade, zato jih je treba ustrezno podpreti.

6. **Usposabljanje in izobraževanje**

6.1 Usposabljanje in izobraževanje na vseh ravneh imata ključno vlogo pri spodbujanju razvoja podeželja, saj zagotavljata potrebne spretnosti in znanja.

([22]) Kmetijstvo – ukrepi EU (https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/agriculture_sl).
([23]) Financial needs in the agriculture and agri-food sectors in the European Union (Finančne potrebe agroživilskega sektorja v Evropski uniji), fi-compass, 2020.

6.2 Izobraževalni sistemi bi morali vključevati preobrazbeno izobraževanje, ki bi mladim omogočilo, da spodbujajo sistemske spremembe ([24]). V nedavnem poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe je navedeno, da je preobrazbeno učenje ključno, saj prispeva k spodbujanju skupne ozaveščenosti in kolektivnih ukrepov ([25]). V skladu z opredelitvijo Unesca gre pri preobrazbenem izobraževanju za aktivno vključevanje posameznikov s praktičnimi izkušnjami, opazovanjem in celovito perspektivo. Spodbuja celostni razvoj in omogoča posameznikom, da smiselno sodelujejo v svoji skupnosti.

6.3 V okviru evropskega leta spretnosti 2023 bi se morali osredotočiti na obravnavanje spretnosti, potrebnih za upravljanje zelenega in digitalnega prehoda ter izvajanje ukrepov za trajnostni razvoj. Pozornost bi bilo treba nameniti izzivom, s katerimi se soočajo mladi v hitro spreminjajočem se svetu.

6.4 Pri usposabljanju in izobraževanju bi bilo treba uporabljati prečni pristop ter upoštevati lokalne razmere in potrebe skupnosti. Organizirana civilna družba, ki zastopa in podpira zahteve ljudi, ki se pogosto spreminjajo, bi morala biti vključena v načrtovanje in izvajanje te usmeritve.

6.5 Potrebne so naložbe v znanja in spretnosti ter kvalifikacije, zlasti glede na prekinitve poklicnih poti v sektorju in nove zaposlitvene možnosti, ki jih ustvarjata zeleni prehod in krožno gospodarstvo in ki zahtevajo posebna znanja ter spretnosti. Zagotoviti bi bilo treba ustrezno podporo mladim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljajo, invalidom, ranljivim posameznikom in marginaliziranim skupnostim na podeželskih območjih.

6.6 Program Erasmus+ in LEADER/lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, bi morala nuditi posebne priložnosti za razvoj vodstvenih sposobnosti in izboljšanje razumevanja med mladimi na podeželskih in mestnih območjih. To lahko olajša njihovo sodelovanje v bolj vključujočem modelu upravljanja z več deležniki.

6.7 Izobraževanje, usposabljanje in raziskave imajo ključno vlogo pri pregledu kmetijskih in pašniških dejavnosti na otokih ter celinskih in gorskih območjih, saj omogočajo generacijski prehod na družinskih kmetijah ter trajnosten in teritorialno pravičen razvoj v EU. Za izpolnitev pričakovanj potrošnikov glede kakovosti in trajnosti proizvodnje je nujno izboljšati kakovost človeškega kapitala.

6.8 Od nove generacije upravljavcev kmetij se lahko pričakuje, da bo imela potrebna znanja in spretnosti za učinkovitejšo proizvodnjo ob hkratnem varovanju okolja, prispevala k prizadevanjem v zvezi s podnebnimi spremembami, izpolnjevala zahteve družbe glede zdrave in uravnotežene prehrane ter dobrobiti živali in sledila vse hitrejšemu znanstvenemu in tehnološkemu napredku. Z bolj kvalificirano delovno silo lahko kmetijski sektor poveča svojo produktivnost in donosnost ([26]).

6.9 Evropske podeželske univerze in decentralizirane javne storitve so pomembne za organiziranje izobraževanja, usposabljanja, usmerjanja in svetovanja, prilagojenega posebnim potrebam podeželskih skupnosti. Te institucije prispevajo k razvoju podeželja z ustreznimi programi in storitvami, ki podpirajo lokalne potrebe. Pri tem bi bili koristni tudi vključevanje organizacij civilne družbe ter krepitev in razvoj neformalnega izobraževanja.

## 7. **Primeri najboljše prakse za soočanje z izzivi, povezanimi z mladimi na podeželju**

7.1 V tej točki so poudarjeni izbrani primeri najboljše prakse, ki ponazarjajo predanost in zavezanost posameznikov, organizacij in skupnosti ustvarjanju pozitivnih sprememb na podeželskih območjih. Primeri so povezani s priporočili iz točke „Sklepi in priporočila“ in pričajo o preobrazbenem učinku, ki ga lahko imajo na mlade na podeželju. Te pobude skupaj ponujajo načrt za izgradnjo boljše prihodnosti za vse, kjer bodo imela podeželska območja ključno vlogo pri ekonomski in socialni koheziji, mladi pa bodo deležni enake obravnave in bodo polno udeleženi v podeželskem in mestnem okolju.

7.2 V zvezi s spodbujanjem zbiranja podatkov in raziskav, osredotočenih na mlade, za usmerjanje ciljnih naložb in politik tematska skupina mreže SKP EU za zaposlovanje mladih na podeželju ([27]) opredeljuje izzive, s katerimi se soočajo mladi po vsej Evropski uniji, ter spodbuja izmenjavo idej in pobud, s čimer olajšuje izmenjavo podatkov in znanja. Pri zbiranju podatkov in prizadevanjih za vključevanje skupnosti ima lahko ključno vlogo tudi skupnost pakta za podeželje.

([24]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Opolnomočenje mladih, da bi z izobraževanjem dosegli trajnostni razvoj (UL C 100, 16.3.2023, str. 38).
([25]) Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change (Podnebne spremembe 2022: blaženje podnebnih sprememb), str. 2871.
([26]) Eurostatova publikacija *Regional Yearbook 2023*.
([27]) https://eu-cap-network.ec.europa.eu/thematic-group-rural-youth-employment-voice-rural-youth_en

7.3 Glede povečanja privlačnosti podeželskih območij za mlade lahko skupnost pakta za podeželje, evropski izobraževalni prostor ([28]), inovativno zagonsko socialno podjetje *Ca' Colonna* ([29]) in programi EU, kot sta Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, pomembno krepijo vlogo mladih in njihovo udejstvovanje pri razvoju podeželja ter zagotavljajo dostopnost storitev zanje. Te pobude zagotavljajo kakovostne storitve, zaposlovanje, izobraževanje in dostopno infrastrukturo.

7.4 V zvezi s spodbujanjem generacijske pomladitve in upravljanja z več deležniki projekt COCOREADO ([30]), program ZN Youth2030 ([31]) in projekt RURBEST22 ([32]) krepijo vlogo mladih, spodbujajo sodelovanje in priznavajo razvijajoče se načine vključevanja mladih prek tehnologije in družbenih medijev, kar je v skladu s pozivom EESO k spodbujanju možnosti udeležbe. Upravljanje z več deležniki ter vključevanje mladih in oblikovalcev politik spodbuja tudi skupnost pakta za podeželje.

7.5 Glede pomena trajnostnega gospodarstva in kakovostnih delovnih mest Evropska platforma za šolsko izobraževanje ([33]) ter nova programa Erasmus in Evropska solidarnostna enota ponujajo kakovostno izobraževanje, usposabljanje in stabilne zaposlitvene pogodbe. Ti programi se zavzemajo tudi za pravice delavcev in enake konkurenčne pogoje, kar je v skladu z našo zavezanostjo spodbujanju kakovostnih zaposlitvenih možnosti. Tudi tu ima skupnost pakta za podeželje pomembno vlogo pri zavzemanju za zaposlitvene možnosti na podeželju.

7.6 Kar zadeva priporočilo o lažjem dostopu do zemljišč in kreditov francoska pobuda za javno morsko območje *Domaine Public Maritime* ([34]) s poenostavljenim dostopom do zemljišč odpira vrata mladim podeželskim podjetnikom, kar je v skladu z vizijo EESO o lažjem dostopu podeželskih podjetnikov do zemljišč in posojil ter o trajnostni gospodarski rasti.

7.7 Priporočilo za prečni pristop k izobraževanju in usposabljanju se opira na Evropsko platformo za šolsko izobraževanje, projekt COCOREADO in program Eco-Schools ([35]). Te prakse podpirajo izobraževanje na vseh ravneh, prilagojeno lokalnim potrebam, ter odražajo pomen prečnega pristopa v izobraževanju in vključevanja skupnosti. Tudi ukrepi mladih za boljšo prihodnost preskrbe s hrano (*Youth Action for a Better Food Future*) ([36]) v okviru Svetovnega foruma za hrano zajemajo izobraževanje in usposabljanje na različnih ravneh, povezano s trajnostnimi prehranskimi sistemi.

7.8 Ukrepi mladih za boljšo prihodnost preskrbe s hrano zajemajo tudi poziv k osredotočanju na znanja in spretnosti za zeleni prehod, saj imajo pomembno vlogo pri obravnavanju znanj in spretnosti, potrebnih za ukrepe v zvezi z zeenim prehodom in trajnostnim razvojem, zlasti v okviru prehranskih sistemov in kmetijstva.

7.9 V zvezi s priznavanjem vloge podeželskih univerz, decentralizacije in neformalnega izobraževanja Evropska platforma za šolsko izobraževanje in projekt COCOREADO ponazarjajo, kako pomembno je izobraževanje, usmerjanje in svetovanje prilagoditi podeželskim skupnostim. Njihov poudarek na vključevanju civilne družbe je popolnoma v skladu z njeno vlogo pri razvoju podeželja.

V Bruslju, 14. decembra 2023

*Predsednik*
*Evropskega ekonomsko-socialnega odbora*

Oliver RÖPKE

([28]) https://education.ec.europa.eu
([29]) https://www.cacolonna.it/
([30]) https://cocoreado.eu/cocoreado/
([31]) https://www.unyouth2030.com/
([32]) http://elard.eu/actions/rural-youth-in-action-from-local-to-european-level/
([33]) https://school-education.ec.europa.eu/sl
([34]) https://strugglesforlandforum.net/un-exemple-de-gestion-des-communs-lespace-public-maritime/
([35]) https://www.ecoschools.global/
([36]) https://www.world-food-forum.org/youth-action/en